Sədrdən ön söz

"Şəffaflıq Azərbaycan" təşkilatının idarə heyəti və üzvləri adından işimizə göstərdiyiniz marağa görə sizə minnətdarlığımızı bildirmək istərdim. 2009-ci il Azərbaycan və təşkilatımız üçün vacib il idi.

Bu il də ALAC (İctimai Maraqların Müdafiəsi və Hüquq Məsləhət Mərkəzi) layihəsinin fəaliyyətini beş mərkəzdə davam etdirdik. Bakı, Gəncə, Lənkəran, Quba və Şəkidə mövcud olan mərkəzlərimiz bu ildə fəaliyyətini davam etdirdi. Eyni zamanda ATƏT-in Bakı Bürosunun Qanunun Aliliyi bürosunun maliyyə dəstəyi ilə Gəncədə Qanunun Aliliyi və Hüquqi Məsləhət Mərkəzi layihəsinin fəaliyyətinə başladıq. Mərkəz rəsmən bu il açıq elan edildi. Yeni layihə bizə Gəncədə fəaliyyət göstərən ALAC mərkəzinin iş istiqamətinin daha da genişləndirilməsinə kömək edir. Layihə xüsusi olaraq əsas diqqəti məhkəmə sektoruna ayırır, regionlarda məhkəmələrin fəaliyyətinin daha da təkmilləşdirilməsi işinə töhfə verir, məhkəmədə vətəndaşları təmsil edir, eyni zamanda insanları məhkəmələrdə öz hüquqlarını qoruması istiqamətində maarifləndirir. Eyni zamanda bu ildə təşkilat olaraq ictimai maarifləndirmə tədbirlərini davam etdirdik. Mərkəzlərimiz xüsusən kənd yerlərində sıravi fiziki şəxslərə pulsuz maarifləndirmə və hüquqi yardım göstərməklə yanaşı, bir sıra dövlət strukturlarında da (DƏDRX əməkdaşları, polis əməkdaşları, hərbçilər, müəllimlər və s.) seminar-müsavirələr kecirib.

Məmnuniyytələ deyə bilərik Transparency İnternational təşkilatının digər bir neçə milli bölmələri üçün məhz Azərbaycan bölməsi olaraq biz təlim proqramları təşkil etdik. Azərbaycan milli bölməsi Avropa və Mərkəzi Asiya eyni zamanda Sakit okean hövzəsindən olan ölkələr üçün ALAC layihəsinin həyata keçirilməsinə həsr olunmuş iki təlim proqramı keçirdi.

Gənclər arasında korrupsiyaya qarşı mübarizə ruhunu daha da yüksəltmək məqsədi ilə Gəncə şəhərində "Korrupsiya Uşaqların Gözü ilə" adlı karikatura sərgisi təşkil edilib.

Qəbul olunmuş 2007-2011-ci illər üzrə "Şəffaflığın Artırılması və Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə üzrə" Milli Strategiyada "Şəffaflıq Azərbaycan" təşkilatı antikorrupsiya sahəsində hökumətin strateji tərəfdaşı sayılır və biz bundan böyük məmnunluq duyuruq.

Fuad Süleymanov, İdarə heyətinin sədri

Transparency International təşkilatı haqqında

Transparency International bütün dünyada korrupsiya qarşı mübarizədə aparıcı beynəlxalq qeyrihökumət təşkilatıdır. Beynəlxalq katibliyi Berlin şəhərində yerləşən Transparency International təşkilatı dünyanın 90-dan çox ölkəsində yerləşən milli bölmələri vasitəsilə həyata keçirilən antikorrupsiya fəaliyyətini əlaqələndirir. Bu bölmələr özlərinin siyasi xəttini müəyyənləşdirməkdə və fəaliyyətləri üçün maliyyə durumunun artırılmasında azad seçimə malik olan müstəqil yerli QHT-lərdir. Transparency International göstərilən prinsipi özünə rəhbər tutur: "Korrupsiya dövlətin xüsusi bir halı olduğundan, yerli təşkilatların fəaliyyəti göstərilən hər hansı xarici təsirdən və ya cəhddən daha effektli ola bilər."

«Şəffaflıq Azərbaycan» haqqında

"Şəffaflıq Azərbaycan" 2000-ci ilin oktyabr ayında vətəndaş cəmiyyətinin və elmi dairələrin nümayəndələri tərəfindən təsis olunmuş və tam səlahiyyətli yerli bölmə kimi 2001-ci ilin oktyabrında Transparency International təşkilatı tərəfindən akkreditasiya olunmuş, 2006-cı ilin avqust ayında isə yenidən akkreditasiyadan keçmişdir. Biz, əsasən, ictimaiyyətin bilik səviyyəsinin artırılması, işgüzar etika sahəsində işləyir və Azərbaycanda korrupsiyanın səbəblərini, formalarını və bu təhlükəli ictimai fenomenin azaldılması yollarını araşdırırıq. Biz həmçinin korrupsiyanın şahidləri və qurbanları olan sıiravi fiziki şəxslərə hüquqi yardım göstərir və hökumət strukturlarına siyasi və qanunvericilik aktlarının hazırlanmasında köməklik göstəririk.

Korrupsiya Qavrama İndeksi 2009

2009-cu il Noyabrın 17-də, Transparency International özünün ən məşhur məhsulunu nəşr etdi – 2009-cu il üçün Korrupsiya Qavrama İndeksi. Bu sənəd ictimaiyyətdə və hökumət strukturlarında korrupsiyanın qavranılmasını qəbul edən iş adamlarının və ölkə ekspertlərinin, ölkə vətəndaşlarının və əcnəbilərin yaşadıqları dövlətləri müəyyən dərəcələr üzrə qiymətləndirir. 2009-cu ildə Azərbaycan 2.3 bal toplayaraq (korrupsiyadan azad olmuş ölkələrə verilən cəmi 10 baldan) 180 ölkə arasında 143-cü yeri tutmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Transparency International-ın Korrupsiya Qavrama İndeksində 2000-2009-ci illər üçün yeri və qiymətləndirilməsi

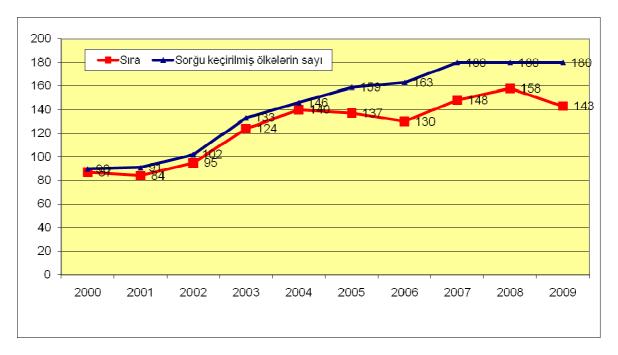
Cədvəl 1

İl	Ölkələr arasında tutduğu yer	İndeksdə yer alan ölkələrin sayı	Topladığı bal 0-dan (çox zəif) 10-a dək (çox yaxşı)
2000	87	90	1.5
2001	84	91	2.0
2002	95	102	2.0
2003	124	133	1.8
2004	140	146	1.9
2005	137	159	2.2
2006	130	163	2.4
2007	148	179	2.1
2008	159	180	1.9
2009	143	180	2.3

Axırıncı sütundakı xallar Azərbaycanda korrupsiya qavrama indeksini əks etdirir. Xallar 10 ballıq şkala ilə 0 (sıfır) (korrupsiya hallarına çox rast gəlinən) və 10 (on) (korrupsiya hallarının mövcud olmadığı ölkələr) arası qiymətləndirirlir.

Aşağıda verilən diaqram Azərbaycanın 2000-2009-ci illər üçün Korrupsiya Qavrama İndeksindəki mövgeyini əks etdirir.

1-ci Diaqram Korrupsiya Qavrama İndeksində Azərbaycanın yeri

Qlobal Korrupsiya Barometri

2009-cu il 3 iyun tarixində Qlobal Korrupsiya Barometrinin ictimaiyyət üçün təqdimatı keçirildi. İlk dəfə olaraq bu il Azərbaycan da, Qlobal Korrupsiya Barometri hazırlanarkən nəzərə alınıb. Belə ki, 69 ölkədə keçirilən sorğunun nəticəsində hazırlanan barometr, ölkədə korrupsiyanın səviyyəsini nümayiş etdirməklə yanaşı, sorğu keçirilən digər ölkələrlə müqayisə aparmaq üçün də əlavə imkan yaradır. Barometrin nəticələrinə görə belə bir qənaətə gəlmək olar ki, bütün dünya üzrə insanların əksəriyyəti qarşılaşdıqları korrupsiya halları ilə bağlı şikayət etməkdən ya çəkinir, ya da buna maraq göstərmirlər. Bunun əsas səbəbi kimi isə, daha pis halların yaşanacağından ehtiyatlanmaq və ya ümumi mənada bunu necə etməyin yollarını bilməməklə əlaqədardır. Məhz ALAC Layihəsi bu cür hallarda insanlara yardımçı olmaq məqsədi ilə fəaliyyət göstərir. Barometrdən gələn bir digər qənaət isə ondan ibarətdir ki, insanlar korrupsiya ilə mübarizədə hökumətin rolunu daha effektiv hesab edirlər, onlar hansı dövlət idarə və təşkilatlarında daha çox korrupsiya hallarına rast gəldikləri ilə bağlı sualı da cavablandırıblar. Bundan əlavə diqqət çəkən məqam ondan ibarətdir ki, ilk dəfə olaraq bir sorğuda insanların korrupsiya ilə mübarizədə daha nə kimi əməli iş görə biləcəkləri nəzərə alınıb.

"Şəffaflıq Azərbaycan" təşkilatının dövlətdə vətəndaş cəmiyyəti institutları arasında xüsusi yeri

Bölmə Azərbaycanda vətəndaşlara həyata keçirilən İctimai Maraqların Qorunması və Hüquqi Məsləhət Mərkəzi layihəsi vasitəsilə hüquqi yardım göstərməklə kiçik məmur rüşvətxorluğuna qarşı mübarizəni gücləndirməyə köməklik göstərən yeganə vətəndaş cəmiyyəti təşkilatıdır. Bölmə tam aydınlıqla əhali və rüşvətxor məmurlar arasında effektiv sədd rolunu oynadığını və həmçinin korrupsiyaya qarşı mübarizədə hökumət – QHT əməkdaşlığının məhsuldarlığını nümayiş etdirdi.

Bölmənin Gəncə, Lənkəran, Quba və Şəki mərkəzləri QHT şəbəkələri kimi xidmət göstərməklə yanaşı regionlardakı fəal gəncləri başlanğıc təlimləri ilə təmin edir. Bakıda yerləşən mərkəzi ofis isə korrupsiya sahəsində ekspertizanın aparılması və ölkədə korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə ixtisaslaşır.

Bizim donorlar

ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi (USAID/CAUCASUS)

ATƏT-in Bakı ofisi

Transparency International təşkilatı

Statoil Abşeron A.S

2009-cu il Layihələri

- ALAC Layihəsi (Bakı, Gəncə, Lənkəran), donor: ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi, (İyul 2008- İyun 2009, Lənkəran-İyun 2010)
- ALAC Quba, donor: AT\(\text{OT}\), (Yanvar Dekabr 2009)
- ALAC Şəki, donor: ATƏT, (Yanvar Dekabr 2009)
- LRC Gəncə, donor: ATƏT, (1 Mart 31 Dekabr 2009)
- "Korrupsiya ilə necə mübarizə aparmalı", donor Statoil Abşeron A.S
- Avropa Qonşuluq Siyasətinin Həyata keçirilməsinin monitorinqi, donor Norveç Xarici İşlər Nazirliyi (1 oktyabr 2009 30 sentyabr 2011)
- Müraciətlərlə bağlı fəaliyyət göstərən hökumət qaynar xəttlərinin effektivliyinin artırılması, donor TI Katibliyi, (1 Dekabr 2008-30 Aprel 2009)
- "Şəffaflıq Azərbaycan" təşkilatının Gender auditi, donor TI Katibliyi (1 Dekabr 2009- 31 Yanvar 2010)

ALAC - İctimai Maraqların Müdafiəsi və Hüquqi Məsləhət Mərkəzi Layihəsi

ALAC layihəsinin məqsədi "vətəndaşları cəmiyyətdə baş verən korrupsiya halları ilə mübarizədə fəal iştiraka cəlb etməkdir". Layihənin əsas hədəf qrupu informasiya və məhkəmə orqanlarına birbaşa çıxışa malik olmayan sıravi fiziki şəxslərdir. Layihə əsasında keçirilən əsas tədbirlər bunlardır:

Hüquqi yardım. Antikorrupsiya qaynar xətti şəhərdən kənarda yaşayan hər bir vətəndaşa korrupsiya ilə bağlı hər hansı məlumatı vermək üçün rahat vasitədir. Qaynar xətt həmçinin üzbəüz

məsləhət, şikayətlər üçün real hadisələrin mərkəzlərə yönəldilməsinə imkan yaradan "filtr" mexanizmi kimi fəaliyyət göstərir. Qaynar xətdə layihə hüquqşünasının köməkçisinin rəhbərliyi altında könüllü çalışan hüquq fakültələrinin tələbələri işləyirlər. Mərkəzlərə həmçinin yazılı və vebsite vasitəsilə də müraciət etmək mümkündür, lakin təcrübə göstərir ki, bu daha az effektlidir, belə ki çox az adam korrupsiya ilə bağlı halları yığcam şəkildə ifadə etməyə meyllidir.

İlk baxışdan, əgər qaynar xətlə verilən məlumatda korrupsiya faktı özünü açıq-aşkar biruzə verirsə, hüquqşünasla üzbəüz görüş zamanı hər bir vətəndaş daha geniş hüquqi yardım və məsləhətlə təmin olunur. Bu, müraciət edənlərə lazımı səviyyədə şikayət ərizələrinin yazılmasında və iddianın hazırlanmasına dair düzgün istiqamətləndirmə məsləhətlərini (sənədləşmə, sübuta yetirmə) verməklə yanaşı korrupsiya hallarının izah edilməsinə və aşkarlanmasına dair köməyi əhatə edir. "Şəffaflıq Azərbaycan" fərdi hallarla bağlı təmsilçilik etmir və onlarla birbaşa məşğul olmur. O, daha çox, şikayətçilərə müstəqil fəaliyyət göstərməkdə köməklik edir.

Ictimai maraqların müdafiəsi. Yalnız fakta əsaslanmış müdafiə ALAC layihəsinin uğuruna tənqidi münasibət doğura bilər. Həqiqətdə isə bu, ALAC layihəsini sırf hüquqi yardım klinikalarından fərqləndirən və müdafiənin mərkəzində duran əsas amildir. Başqa sözlə desək, real şikayətlər əsasında formalaşdırılmış baza, müdafiə kampaniyasının əsası kimi istifadə olunur. "Şəffaflıq Azərbaycan" bır sıra müdafiə üsullarından (mütəmadi mətbuat konfransları, radio, telefon, məsləhət və nəşrlər) istifadə edir.

Maariflandirma. Antikorrupsiya maariflandirmasi xüsusi dinlayici qrupu üçün taşkil olunur: kand ahalisi, qaçqınlar və məcburi köçkünlar, tələbələr, dövlət məmurları və s.

ALAC-ın əsas meyarlarını dəstəkləmək və daha da işlək vəziyyətə gətirmək məqsədi ilə yeni fəaliyyət sahələri müəyyənləşdirilir. Bunlardan ikisi aşağıda qeyd olunub.

Potensialın artırılması: Bu məqsədlə dövlət orqanlarına şikayətlərin baxılması prosesində potensialın artırılmasına yardım edilir. "Şəffaflıq Azərbaycan" təşkilatı Təhsil Nazirliyi ilə səmərəli işgüzar əlaqələrə malikdir və Nazirliyin antikorrupsiya işçi qrupunun üzvüdür. Təhsil Nazirliyi azsaylı dövlət orqanlarındandır ki, onlar korrupsiya faktlarını qəbul edir, intitusional ölçülər götürür və bu hala qarşı əməlli mübarizə aparırlar. İlk dəfə olaraq məhz bu nazirlik tərəfindən "Şəffaflıq Azərbaycan", "Dalğa" və sair vətəndaş cəmiyyəti təşkilatlar ilə birlikdə korrupsiyaya qarşı fəaliyyət planı hazırlanıb, xüsusi antikorrupsiya qaynar xətti yaradılıb. Bundan əlavə "«Şəffaflıq Azərbaycan»" təşkilatı Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestr Xitdməti və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyində şikayətlərə baxılma mexanizmlərinin daha da modernləşdirilməsinə öz töhfəsini vermişdir.

"Şəffaflıq Azərbaycan" həmçinin hökumətin, vətəndaş cəmiyyətinin və KİV-in Antikorrupsiya Şəbəkəsinin üzvüdür.

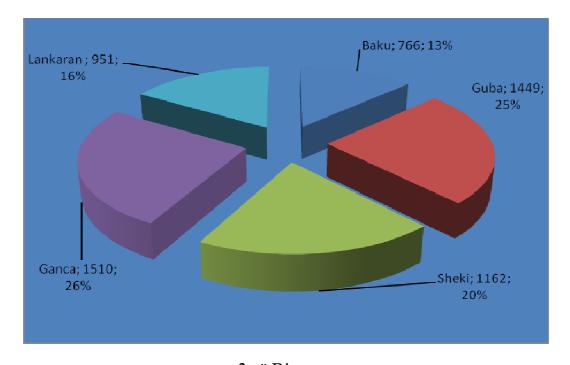
Mobil treninq və seminarlar vasitəsilə məlumatlandırılmanın artırılması kampaniyası: "Şəffaflıq Azərbaycan" 2006-cı ilin sonundan başlayaraq, müxtəlif əhali qrupları üçün (QHT fəalları, əlillər, kənd əhalisi, milli azlıqlar, qaçqınlar və məcburi köçkünlər, dövlət rəsmiləri və s.) üçün məlumatlandırılmanın artırılması xarakterli tədbirlər təşkil edir. Belə ki, 2009-cu ildə keçirilmiş 120 görüş 3007 vətənaşı əhatə etmişdir.

Yuxarıda şəkildə:Quba Rayon Polis İdarəsində ALAC Quba ofisi tərəfindən keçirilən tədbir

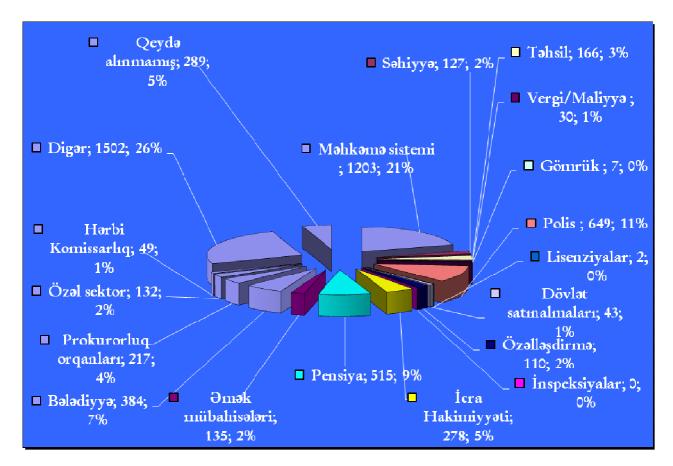
2-ci Diagram

Aşağıdakı diaqram: 2009-ci il üzrə daxil olan şikayətlərin sayını əks etdirir

3-cü Diaqram

Aşağıdakı diaqram: 2009-cu il ərzində daxil olan şikayətlərin sahələr üzrə bölgüsü (5,838 müraciət)

Yuxarıdan göründüyü kimi, layihənin 2009-ci ilin üçün əhalinin ən çox şikayətləndiyi sahələr bunlardır: məhkəmə sistemi (21%), polis (11%), bələdiyyə (7%), pensiya və sosial yardım (9%) və yerli icra hakimiyyəti orqanları (5%).

UĞURLA HƏLL EDİLMİŞ İŞ

Kərəm (ad şərtidir) avtomagistrala yaxın ərazidən bələdiyyə məxsus ərazidən torpaq sahəsi alıb. Həmin ərazidə mağaza tikintisinə icazə alınması üçün yerli hökumət qurumlarına müraciət edib. Müraciətə qanunda nəzərdə tutulan vaxtda cavab verilmədiyindən, o quruma daha bir məktub ünvanlayıb və daha bir dəfə məktuba cavab verilmədiyindən cavabdeh şəxslərlə yerində görüşmək qərarı verib və ərazinin baş memarı ilə görüşüb. Görüşdə memar ona şifahi şəkildə tikinti aparmasına icazə verib və bildirib ki, tikinti bitdikdən sonra yenidən müraciət edib tikintininin sənədləşdirməsini həyata keçirə bilər.

Bu hal Azərbaycan reallığı üçün adi hallardan bir hesab edilə bilər. Beləki, Azərbaycanda tikinti aparılması üçün icazənin alınması ilə əlaqədar göndərilən müraciətlər bir çox hallarda qanunda nəzərdə tutulduğu vaxtda cavablandırılmır. Azərbaycan hüquq sisteminin də əsaslandığı Roman German hüquq sisteminə görə tikintinin aparılmasına qadağa vəya etiraz olmadığı halda əməl qanunsuz hesab edilməməlidir. Məmurların süründürməçiliyə şərait yaratmalarını iki səbəblə izah etmək olar. Qanunla müraciətə cavab verilmədiyi halda tikilən obyekt qanunsuz sayılmır və bir digər səbəb investor müəyyən məbləğdə maliyyə vəsaiti ayırdıqdan sonra rüşvət verməyə daha çox meylli olur.

Kərəm obyektin inşasını başa çatdırdıqdan sonra onu vergi idarəsində qeydiyyatdan keçirib, biznes fəaliyyəti ilə məşğul olmaya başlayıb. Uğurlu biznes qurub, vergiləri vaxtlı-vaxtında ödəyən sahibkar bu vaxt bir qədər haqqında danışılan memardan şifahi şəkildə xəbərdarlıq alır ki, onun obyekti qanunsuz fəaliyyət göstərir.

Kərəmə iki gün ərzində tikintini boşaldıb onu öz əlləri ilə uçurtmaq barədə tapşırıq verilir. Ona bildirilir ki, sahibkar bunu özü etməsə icra orqanları bunu özləri edəcək. Kərəm tikintinin uçurulması ilə bağlı rəsmi qərarı vəya yazılı əmri tələb etsədə, onu əldə edə bilmir, ümumiyyətlə belə bir qərar ona təqdim olunmur. Bu cür hallarda belə bir sənədin olması olduqca vacibdir. İcra nümayəndəliyi ilə əlaqə saxlanıb onlardan bununla bağlı qərarlar tələb edilsə də, buradan da ona cavab verilmir. Yekun etibarı ilə sahibkarın obyekti polisin və rəsmilərin müşaiyəti ilə sökülür.

Qanuna görə icra nümayəndələri hər hansı bir vətəndaşa məxsus tikilini ya həmin vətəndaşın istəyi, yada məhkəmə qərarı əsasında sökə bilərlər. Bəzi istisna hallarda dövləti təhlükəsizlik məsələləri ortaya çıxarsa, icra hakimiyyəti özü qərar qəbul etmək səalhiyyətinə malikdi. Bununla həmin qərar qanunla əsaslandırılmalı, qarşı tərəfə yazılı şəkildə təqdim olunmalıdır.

Söküntü prosesi əsnasında gözlənilmədən icra nümayəndələri, sahibkarın yol kənarında olan obyektinin əvəzində ona digər bir ərazidən daha böyük ərazinin ayrılmasını və əlavə haqq ödənilməsini təklif ediblər. Təklif edilən ərazi biznes fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün yararlı olmadığından sahibkar bu təklifdən imtina edib və qurumu yerli məhkəməyə verib. Yerli məhkəmədə iş üzrə aparılan məhkəmə dinləməsində iddiası təmin olummayan vətəndaş apelyasiya şikayəti verib və burada da eyni hal təkrarlanıb. Kərəm sonuncu instansiya öncəsi məsələ ilə əlaqədar "Şəffaflıq Azərbaycan" təşkilatının Bakı ofisinə müraciət edib.

"Şəffaflıq Azərbaycan" təşkilatı olaraq müraciət Korrupsiyaya qarşı Mübarizə üzrə dövlət komissiyasına göndərilib, komissiya isə öz növbəsində müraciəti baxılması üçün müvafiq quruma ünvanlayıb. Bunun nəticəsi olaraq torpaq sahəsi vətəndaşa qaytarılıb və ona dükan tikintisi üçün icazə verilib. Kompensasiya müqabilində isə tikinti aparılması üçün lazımı olan tikinti materialları ilə vətəndaş təmin olunub. Bütün bunlar icra hakimiyyəti tərəfindən müvafiq qərarla təsdiqlənib. Sahibkar işin uğurla həll edilməsində ona göstərilən köməkliyə görə təşkilatımıza minnətdarlıq məktubu göndərib.

Hazırkı Azərbaycan reallıqlarında bu hadisəni çox uğurlu işlərdən biri kimi qeyd etmək olar. Belə ki, vətəndaş cəmiyyətinin üzvü dövlət qurumunun qərarına təsir edir və eyni zamanda vətəndaş özü hüquqlarının müdafiəsi üçün sona qədər mübarizə aparır. Bu işdən göründüyü kimi, qanunvericilikdə xeyli sayda boşluqların olması vətəndaşlar üçün ciddi problemlər yaradır. Belə halların təkrarlanmaması üçün qanuna vətəndaşın müraciətinə müvafiq vaxtda cavab verilmədiyi halda, işin müraciətçinin xeyrinə həll edilmiş sayılması məqsədi ilə əlavə müəyyən düzəliş edilməlidir. Belə bir əlavə dövlət qurumlarının daha məsuliyyətli fəaliyyət göstərməsinə gətirib çıxara bilər.

Qanunun Aliliyi və Hüquq Resurs Mərkəzi

Hüquq Resurs Mərkəzi layihəsi "Şəffaflıq Azərbaycan" Korrupsiyaya qarşı mübarizə ictimai birliyi tərəfindən həyata keçirilən İctimai Maraqların Müdafiəsi və Hüquq Məsləhət mərkəzi (ALAC) layihəsinin əsasında yaradılıb. Layihənin əsas məqsədi məhkəmə sistemi ilə əməkdaşlığı yüksəltmək, müvafiq instutlarla əlaqələri artırmaq, məhkəmə üsulları və qanunvericilk sahəsində irliləyişlərə nail olmaq və sadə vətəndaşların məhkəməy çıxışını asanlaşdırmaqdır. Layihə çərçivəsində, hər biri daxili vəzifələr daşıyan iki əsas fəaliyyət plani nəzərdə tutulub.

1-ci Fəaliyyət: Aşağıdakıları həyata keçirməklə müvafiq işbirliyinin faəliyyət istiqamətlərinin effektiv sürətləndirilməsi
Pulsuz qaynar xəttlər
Hüquqi yardım
Məhkəmə çəkişməsi
Məhkəmə iclaslarının monitoringi

İctimai maraqların müdafiəsi Maarifləndirmə Vətəndaş cəmiyyətinin liderlərinin yetişdirilməsi

2-ci Fəaliyyət: Aşağıdakıları həyata keçirməklə məhkəmə və hüquq sahəsində irəliləyişlərə nail olmaq

- 1. İxtisaslaşmış hüquqi mütəxəssislərin sayının artırılmasına kömək
- 2. Hüquqi mütəxəssislərin keyfiyyətinin artırılması
- 3. Biliklərin artırılması
- 4. Resurs mərkəzləri

Yuxarıdakı şəkil: Gəncə LRC mərkəzinin açılışı

Avropa Qonşuluq Siyasətinin həyata keçirilməsinin monitorinqi

Bu layihənin keçirilməsində əsas məqsəd 2006-cı ildə imzalanmış Avropa Qonşuluq Siyasəti layihəsinin həyata keçirilməsi səviyyəsinin monitorinqini aparmaqdır. Əsas diqqət üç əsas sahəyə ayrılıb. Bunların hər biri əsasən anti-korrupsiya siyasəti ilə bağlıdır. Məhkəmə sahəsində islahatlar, dövlət qulluğu sahəsində əldə edilmiş nəticələr və GRECO qrupu tərəfindən qoyulmuş öhdəliklərin yerinə yetirilməsi səviyyəsi. Qanunvericiliyin və tərtib olunmuş qanunların icra vəziyyətinin analizi, idarəçilik səviyyəsinin artırılması və ölkədə korrupsiya riskinin azaldılması istiqamətində aparılan araşdırmaların nəticəsində inkişafın qeydə alındığı sahələr müəyyənləşdirilir və inkişafın az vəya heç qeydə alınmadığı sahələr göstərilir. Hesabat 2010-cu ildə hazır olacaq və eyni səpkidə hesabat Gürcüstan və Ermənistanda da hazırlanacaq.

Anti-Korrupsiya Şikayət Qaynar Xəttlərinin effektivliyinin artırılması ilə bağlı tədqiqat

Tədqiqatın keçirilməsində əsas məsdə hökümət qaynar xəttlərinin fəaliyətini nəzərdən keçiməkdir. Eyni zamanda vətəndaş cəmiyyətinin üzvləri tərəfindən idarə olunan qaynar xəttlərin dövlət tərəfindən aparılan qaynar xəttlərlə nə dərəcədə dəstəkləyici, tamamlayıcı vəya rəqabət səviyyəsini öyərnmək də məqdəslər sırasındadır. Nəticələr- (Təhqiqat Azərbaycan, Çexiya Respublikası, Moldova və Kenyada həyata keçirilib) TI katibliyi tərəfindən dərc edilib. Tədqiqatdan çıxan nəticə bundan ibarət olub ki, qaynar xəttlərin effektivliyinin artırılması üçün adminstrativ, institusional və idarəemə sahəsində qiymətləndirilmələr aparılmalıdır. Qeyd edilib ki, xüsusilə korrupsiyaya qarşı mübarizə istiqamətində ixtisaslaşmış qaynar xəttlər dövlətin dəstəyi və istəyi ilə eyni zamanda həyata keçirilərsə daha effektiv olar. Azərbaycanda Təhsil Nazirliyi və Vergilər Nazirliyinin qaynar xəttləri nümunəvi qaynar xəttlər kimi göstərilə bilər.

"Şəffaflıq Azərbaycan" təşkilatının gender auditi

Daxili gender auditinin həyata keçirilməsində əsas məqsəd təşkilat daxilində gender məsələlərinin vəziyyətini nəzərdən keçirmək olub. Yerli və xarici layihələrdə gender siyasətinin rolu və gələcəkdə atıla biləcək addımlar öyrənilib. Həyata keçirilən layihələrə qadınların və kişilərin bərabər şəkildə iştirakı və hər iki tərəfin layihələrdən eyni dərəcədə faydalanması dərəcəsi nəzərdən keçirilib. Audit həm təşkilat tərəfindən keçirilən layihələrdə iş zamanı gender məslələlərinə nə dərəcədə riayyət olunub, olunmaması eyni zamanda təşkilatın daxilində iş prosesi zamanı bu meyara necə münasibət göstərilməsi gözdən keçirilib. Audit zamanı bu işin gələcəkdə hansı formada aparılması, nələrə daha çox diqqət ayrılması kimi məsələləri ortaya çıxarılıb. Audit eyni zamanda həmçinin gələcəkdə gender məsələləri ilə korrupsiya arasında bağlılıq yaradan layihələrin həyata keçirilməsi ideyası doğrurub.

Könüllülər

Şəffaflıq Azərbaycan təşkilatının 2009-cu ildə 301 könüllüsü olub. Bu il Ruminiya və Birləşmiş Krallıqdan olan iki əcnəbi təşkilatımızda könüllülük fəaliyyəti ilə məşğul olub. Ruminya vətəndaşı, Fransanın Sarbon Universitetinin Beynəlxalq Münasibətlər fakültəsində magist təhsili alan Miruna Piskariu təşkilatımızda qısa müddətə İyunun 29-dan, Avqustun 10-na qədər könüllü şəkildə çalışmaq istədiyi bildirib və həmin tarixlərdə mərkəzimizdə çalışıb. Böyük Britaniyadan olan Linda Şanon isə Şotlandiyanın Sant Endriyus universitenin Beynəlxalq Münasibətlər və Müasir Tarix fakültəsində təhsil alır. 2009-cu il Noyabr ayının 5-dən, 2010-cu il Mart ayına qədər mərkəzimizdə çalışmaq istədəyini bildirən Şanon, göstərilən tarixlərdə Bakıda olub, təşkilatımızda könüllü şəkildə çalışıb. Könüllülər öz fəaliyyətləri ilə təşkilatımızın korrupsiyaya qarşı mübarizəsində aktiv iştirak edib, lazımı biliklər əldə edib və təcrübə qazanıblar. Piskariu, Şəffaflıq Azərbaycan təşkilatının TI katibliyindən növbəti dəfə akreditatsiya alması üçün lazım olan 3 illik fəaliyyətlə bağlı hesabatın hazırlanmasına, Şanon isə gender auditi ilə bağlı hesabatın redaktə edilməsinə və tərtibatına köməklik göstərib.

Yuxarıdakı şəkil: Təşkilatımzda çalışan əcnəbi könüllülər

Resurs Mərkəzləri

ALAC və LRC layihəsi mərkəzlərində pulsuz internet, eyni zamanda hüquqi və digər ədəbiyyatlarla tam təmin olunmuş resurs mərkəzlərimiz fəaliyyət göstərir. Mərkəzlər könüllləri təlimlərə cəlb edir. Mütəmadi olaraq pulsuz komputer və xarici dil kursları təşkil edilir.

Mətbuatda İşıqlandırılma

2009-cu ildə kütləvi informasiya vasitələrində "Şəffaflıq Azərbaycan" Təşkilatı ilə bağlı 160 məlumat əks olunub, gördüyü işlər işıqlandırılıb.

Digər fəaliyyət və tədbirlər

Şəffaflıq Azərbaycan təşkilatı il ərzində bir sıra kompaniyalar və tədbirlər keçirmişdir. A.ağıda onların bir neçəsi ilə tanıs ola bilərsiz.

- Təşkilatımız TI təşkilatının Avropa, Mərkəzi Asiya və Sakit okean hözvəsi ölkələrinə iki ALAC təlimi proqramı keçirib. Təlim çərçivəsində Pakistan, Vanuatu, Rusiya, Gürcüstan, Monqolustan, Fici, Papua Yeni Qvineya və TI katibliyindən olan nümayəndələr mərkəzimizdə səfərdə olub və mərkəzin formalaşması və idarə olunması ilə bağlı təlimlərə cəlb ediliblər. İkinci təlim proqramı Fələstin, Mərakeş və Livandan olan milli bölmələr üçün təşkil edilib. Təlimlərdə iştirak edən Pakistan, Gürcüstan və Vanuatudan olan milli bölmələr artıq ALAC layihəsini öz ölkələrində icra etməyə başlayıblar. Əlamətdar faktdır ki, Azərbaycanda təlimdə iştirak etmiş Qazaxıstan və Qvatemala bölmələri öz ölkələrində ALAC mərkəzlərini istifadəyə verib və yerləşdikləri ərazi üzrə (Mərkəzi Asiya və Cənubi Amerika) əsas ALAC təlimçi ölkəsi olublar.
- Respublika Baş Prokurorluğu və Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası tərəfindən keçirilən test imtahanlarında müşahidəçi qismində iştirak edib, universitetlərdə keçirilən qış imtahan sessiyasının monitorinqini həyata keçirmişdir.
- Şərq Tərəfdaşlığı Təşəbbüsü çərçivəsində Praqa və Brusseldə keçirilən Vətəndaş Cəmiyyəti forumunda iştirak edilib.

İctimai Məlumatlandırma tədbirləri

- Korrupsiyaya qarşı mübarizədə vətəndaşların rolunun artırılması məqsədi ilə təşkilatımız tərəfindən üzərində kalendar, Təşkilatmızın və Təhsil Nazirliyinin qaynar xəttlərinin nömrələri olan flayerlər dərc edilib. Flayerlərin hazırlanmasında əsas məqsəd universitetlərdə 2009-cu ilin qış və yay imtahan sessiyası dövründə tələbələri rüşvət əleyhinə mübarizəyə cəlb etmək olub.

Yuxarıdakı şəkil: qaynar xəttlərin dərc edildiyi təqvimlər

- Şəffaflıq Azərbaycan" Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İctimai Birliyi, "Cavadxan" Gənclər təşkilatı ilə birlikdə Gəncə Regional Mərkəzi Gəncə Uşaq Rəssamlıq Məktəbində tələbələrin iştirakı ilə "Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Uşaqların Gözü ilə" devizi altında müsabiqə keçirib. On üç nəfərin iştirakı ilə təşkil olunmuş müsabiqənin keçirilməsində əsas məqsəd korrupsiyaya qarşı mübarizəni gündəmdə saxlamaq və yeniyetmələrə korrupsiyaya qarşı mübarizə düşüncəsini aşılamaq olub. Müsabiqənin sonunda 1-ci, 2-ci və 3-cü yerləri tutmuş rəssamlar müəyyən olunlu və seçilənlərə hədiyyələr təqdim olunub.

Yuxarıdakı şəkil: Rəsm müsabiqəsi

Şəki, Gəncə və Lənkəran mərkəzlərimizin köməkliyi ilə ictimaiyyəti arasında "Korrupsiyasız Yay" kampaniyası keçirilib. Mərkəzlərimiz tərəfindən keçirilən kampaniyada sakinlərə korrupsiya əleyhinə materiallar paylanıb, onlara korrupsiya ilə mübarizə istiqamətində görə biləcəkləri işlər başa salınıb, vətəndaşlar informativ xaraketerli bukletlər, flayerlərlə təmin edilib. Kampaniyaya vətəndaşlar böyük maraq göstəriblər. Müxtəlif yaş qruplarından olan vətəndaşlar korrupsiya ilə mübarizə barəsində məlumatlandırılıblar.

Yuxarıdakı şəkil: İctimai məlumatlandırma tədbirləri Gəncə və Şəki

Silsilə tədbirlər Gəncə şəhərindəki Azərbaycan Texnologiya Universitetində və Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetində tələbə və müəllim heyətləri üçün "İnsan Alveri – Qadınlara qarşı Zorakılığın Ən Ağır Formalarından Biri kimi" mövzusunda təşkil edilmişdir. İştirakçılarla insan alveri, meydana gəlmə səbəbləri, insan alverindən qorunmağın forma və metodları haqqında qarşılıqlı müzakirə aparılıb. Mövzu ilə əlaqədar Gəncə şəhəri gənclər təşkilatları, media nümayəndələri və yerli QHT- lərin iştirakı ilə "Qanunun Aliliyi Hüquq Resurs Mərkəz"ində dəyirmi masa keçirilmişdir. "İnsan Alverinə Son Qoyaq" kampaniyası adı ilə Gəncə şəhərinin mərkəzi küçəsində maarifləndirici kampaniya keçirilmişdir ki, iştirak edən gənclər "İnsan alverinə Son Qoyaq" şüarı yazılmış xüsusi köynəklər geyərək müxtəlif

əhali qruplarını insan alveri ilə bağlı məlumatlandırmış, maarifləndirici materiallar və pulsuz hüquqi və psixoloji yardım haqqında elan vərəqələri paylamışdırlar.

Şəffaflıq Azərbaycan" Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İctimai Birliyi IREX təşkilatının
 "Azərbaycanda Mediaya Yardım" layihəsinin İcma Məlumat Mərkəzləri ilə birlikdə 9 dekabr
 Beynəlxalq Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Gününə həsr olunmuş silsilə tədbirlər keçirib

Bizim tərəfdaşlarımız

- Azərbaycan Respublikası Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə üzrə Komissiyası
- Baş Prokurorluq yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə İdarəsi
- Təhsil Nazirliyi
- Daxili İşlər Nazirliyi
- Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestr Xidməti
- Müdafiə Nazirliyi
- Konstitusiya Araşdırmaları Fondu
- Təhsil və Tədrisə Yardım Mərkəzi
- İnsan Hüquqları Cəmiyyəti
- Hüquqi Təhsil Cəmiyyəti
- Azərbaycan Hüquqşünaslar Cəmiyyəti
- Avrasiya Hüquqşünaslar Cəmiyyəti
- Gənc Hüquqşünaslar Birliyi
- Azərbaycanda Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Fondu
- QHT-lərin Antikorrupsiya şəbəkəsi
- Avroaltlantika Forumu

2009-cu il nəşrləri

- TI Parktiki Qaydalar: Hökumət Anti Korrupsiya Qaynar Xəttləri. 6 May 2009, http://chapterzone.transparency.org/chapterzone/ti_papers/working_papers/draft_pgn_hotlines
- "Şəffaflıq Azərbaycan" Gender Hesabatı http://transparency.az/genrep/TI-Az%20Gender%20Audit%20Report.pdf

Cədvəl 2 İdarə heyətinin üzvləri

	Adı və soyadı	Vəzifəsi	Rolu
1	Fuad Süleymanov	Hüquq elmləri namizədi, ACİ-YF Vətəndaş Cəmiyyəti Proqramı üzrə Menecer	Təsisçi İdarə heyətinin sədri
2	Sabit Bağırov	Sahibkarlığın və Bazar iqtisadiyyatının inkişafına yardım Fondunun prezidenti, texniki elmlər namizədi	Təsisçi İdarə heyətinin keçmiş sədri

3	Dürdanə Məmmədova	Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Konstitusiya hüququ məsələləri üzrə şöbə müdiri, Hüquq Elmləri doktoru	Təsisçi İdarə heyətinin üzvü
4	Rəna Səfərəliyeva	Filologiya Elmləri Doktoru, Azərbaycan Dillər Universitetinin İngilis dilinin stilistikası kafedrasının dosenti	Təsisçi İcraçı direktor
5	Rəşid Hacıyev	Direktor, Media Hüquqları İnstitutu	İdarə Heyətinin üzvü
6	İntiqam Əliyev	Direktor, "Advocate Service" özəl hüquq firması	İdarə Heyətinin üzvü
7	Ənnağı Hacıyev	Azərbaycan Hüquqşünaslar Assosiasiyasının prezidenti	İdarə Heyətinin üzvü

Cədvəl 3 Bizim əməkdaşlarımız və əlaqələr:

İnternet səhifəmiz: www.transparency.az

	Bakı ofisi				
	Bakı, Azərbaycan, AZ 1001				
		Cəfər Cabbarl	ı küç. 16, mərtəbə1, mə	on. 7	
		Tel: (9941	2) 418 11 09; 497 68 15		
		Tel/Fal	ks: (99412) 596 20 38		
		Qaynar	xətt: (088) 707 07 07		
		E-poçt: i	nfo@transparency.az		
		1 3 -	*		
	Vəzifəsi	Adı və	Təhsil	E-mail	
		Soyadı			
1	İcraçı direktor	Rəna	Moskva Xarici	rena@transparency.az	
		Səfərəliyeva	Dillər İnstitutu,		
		•	Ümumi Dilçilik		
			Elmləri namizədi,		
			Azərbaycan Dillər		

2	Layihənin baş koordinatoru	Samir Əlibəyov	Universiteti, Filologiya Elmləri doktoru Bakı Dövlət Universiteti Coğrafiya üzrə bakalvr təhsili, Quba Sosial	samir@transparency.az	
3	Baş hüquqşünas	Azər Talıbov	İqtisadi Kolleci Hüquqşünas diplomu Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq Fakültəsinin baş	azer@transparency.az	
4	Baş hüquqşünas köməkçisi	Cəmilə Razzaqova	müəllimi Bakı Dövlət Universiteti, Hüquq fakültəsinin	jamilya@transparency.az	
5	Layihə köməkçisi	Nisə Hacıyeva	4-cü kurs tələbəsi Bakı dövlət universiteti hüquqşünas təhsili, Azərbaycan İqtisad Universiteti	nisa@transparency.az	
6	İnzibati /maliyyə meneceri	Zəminə Əliyeva	magistr təhsili. Bakı Kompyuter Kolleci, İdarəçilik və İT üzrə diplom	zamina@transparency.az	
7	Mühasib	Natəvan Hacıyeva	Daşkənd İctimai İqtisad İnstitutu, maliyyə işi üzrə magistr dərəcəsi	natavan@transparency.az	
8	İctimaiyyətlə Əlaqələr üzrə Mütəxəssis	Kənan Qasımov	Azərbaycan Dillər Universiteti, Beynəlxalq münasibətlər üzrə magistr dərəcəsi	kanan_q@transparency.az	
	Ganja center Ganja - AZ 2000, Azərbaycan Cavadxan küçəsi 35/1 Tel/faks: (994 22) 56 40 42 Qaynar xətt: (088) 202 02 02				
9	Hüquqşünas/	Sevinc	Azərbaycan	sevinj@transparency.az	

	Mərkəz	Məmmədova	Beynəlxalq	
	direktoru		Universiteti hüquq	
			sahəsi üzrə bakalavr	
			təhsili	
10	Layihə	Gültəkin	Bakı Dövlət	gultekin@transparency.az
	köməkçisi	Abdullayeva	Universiteti,	1 7
	, and the second	J	Jurnalistika fakültəsi	
			üzrə bakalavr	
			dərəcəsi	
11	Hüquqşünas	Babək	Azərbaycan	babek@transparency.az
	1 1	Həmidov	Universiteti, Hüquq	
			sahəsi üzrə bakalavr	
			təhsili	
12	Hüquqşünas	Kənan	Xəzər Universiteti,	kanan@transparency.az
	1 1	Həsənov	hüquq sahəsi üzrə	
			bakalavr təhsili	
		Lə	nkəran mərkəzi	
		Lənkərar	n AZ 4200, Azərbaycan	
		-	a Xiyabanı küç. 12	
		Tel	: (994 171) 5 09 04	
		Faks	s: (994 171) 5 17 25	
		Qayna	r xətt:(088) 303 03 03	
13	Hüquqşünas	Ehtiram	Azərbaycan	etiram@transparency.az
		Fəttayev	Beynəlxalq	
			Universiteti,	
			Hüquq üzrə	
			bakalavr dərəcəsi	
14	Koordinator	Afiq Məlikov	Lənkəran Dövlət	afiq@transparency.az
			Universiteti,	
			Təbiətdən istifadə	
			və təbiəti mühafizə	
			ixtisası üzrə	
			Magistr dərəcəsi	
			Quba mərkəzi	
			AZ 4000, Azərbaycan	
			ətəlixan küç, 65	
			aks: (994 169) 5 14 91	
		Qayna	r xətt: (088) 404 04 04	
1 .	Hijanasiinas	Eldan Kanimas	Z Sankt Datanhung	aldar@tranaparanax az
15	Hüquqşünas	Eldar Kərimov	1	eldar@transparency.az
			Dövlət Universiteti,	
			Hüquq ixtisası üzrə	
16	Voordington	İmamanı Danısı	magistr dərəcəsi	
16	Koordinator	Imran Əsgərov		samir@transparency.az
			Hakimiyyəti	
			yanında işgüzarlıq	

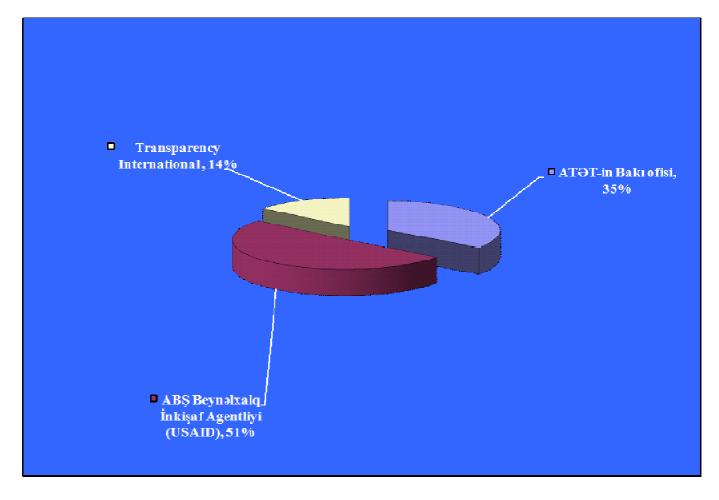
			təlimləri mərkəzi			
	***************************************					
			sertifikatı			
			Şəki mərkəzi			
		-	Z 5500, Azərbaycan			
		M. Rəsul	zadə küç. 177, mən. 3			
		Tel/fal	ks: (994 177) 4 26 55			
		Qaynar	xətt: (088) 505 05 05			
			,			
17	Hüquqşünas	Kəmalə	Dağıstan Dövlət	kamala@transparency.az		
		Məmmədova	Universiteti,			
			Hüquq ixtisadı üzrə			
			magistr dərəcəsi			
18	Koordinator/	Tural	Beynəlxalq	elshan@transparency.az		
	Mərkəz	Salamaov	Universitet			
	direktoru		Mingəçevir Filialı			
			Filologiya ixtisası			
			üzrə bakalavr			
			təhsili			

Maliyyə haqqında məlumat

4-cü Diaqramda maliyyə mənbələri göstərilib

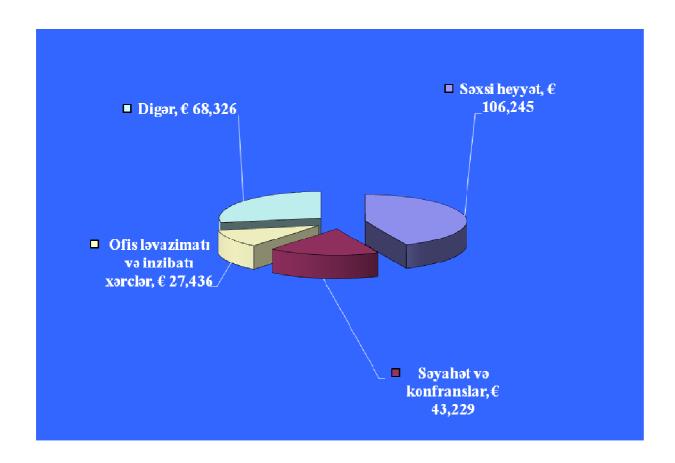
4-cü Cədvəl

2009-ci ildə Səffaflıq Azərbaycan Təşkilatının Donorları

5-ci daiqramda kateqoriyalar üzrə xərclər öz əksini tapıb

Diaqram 5 Kateqoriyalar üzrə bizim məxaricimiz

2009-ci il üçün yekun maliyyə hesabatı aşağıdakı kimidir: Rəqəmlər Evro ilə göstərilib.

Gəlirlər	228,633	
Hesabat dövrünün başlanğıcında olan vəsait	15,735	
Xərclər	228,692	
İlin yekununa qalan vəsait	15,676	
İl üçün Aktiv saldo və ya kəsir	- 59 Evro	

Tərtib etdi: Rəna Səfərəliyeva, İcraçı Direktor

Redaktə: Samir Əlibəyov, Layihənin Baş Kordinatoru

Azərbaycan dilinə tərcümə və redaktə: Kənan Qasımov, İctimaiyyətlə Əlaqələr və Media məsələləri

üzrə mütəxəssis